

DUURZAME IDEALEN & COÖPERATIEF ONDERNEMEN

2 HANDEN OP 1 BUIK

Coöperatief ondernemen zit, door de tijdsgeest van economische crisis en bijbehorende vernieuwde aandacht voor lokaal ondernemen, in de lift. Alleen al in West-Vlaanderen zijn er op dit ogenblik al 980 coöperaties actief. 2012 is zelfs door de VN uitgeroepen tot het jaar van de coöperaties. Ook voor het behalen van doelstellingen omtrent natuur en milieu kunnen coöperatieve vennootschappen nuttig zijn. Dirk Dalle, directeur van Hefboom vzw, kwam ter gelegenheid van de Algemene Vergadering van de WMF naar Brugge om de natuur- en milieuverenigingen hierover te informeren.

Coöperaties zijn niet nieuw.

Het is een Britse uitvinding. Daar werden rond 1760 coöperatieve meelfabrieken geopend. De arbeiders waren zelf eigenaar van de fabriek en konden zo niet alleen meel, maar ook boter, suiker en brood kopen. Daarna ontstonden er ook coöperatieve winkels, waarvan de winst van wat verkocht werd aan de leden werd verdeeld via een dividend. Rond 1860 ontstonden er ook woningcoöperaties, die ijverden voor een goeie huisvesting voor de werkende bevolking. Sociale huisvesting vond daarin zijn oorsprong.

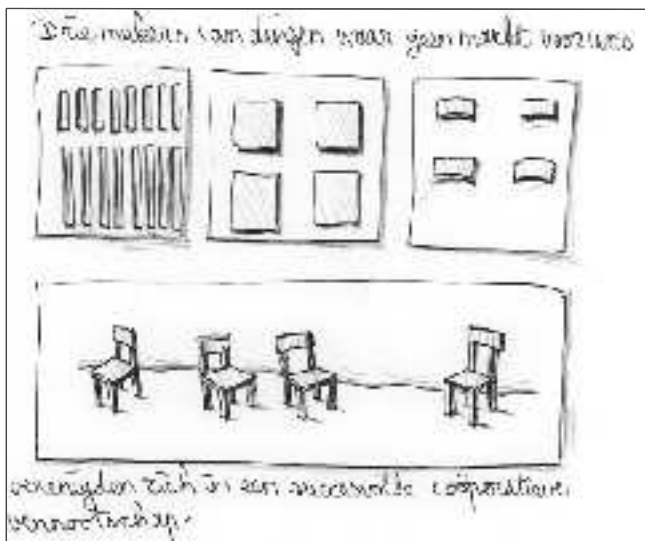
Hier in Vlaanderen waren coöperaties meestal van socialistische of katholieke inslag. De eerste verzekeringen en apotheken waren coöperatieven. Coöperatieven deden ook groepsaankopen, waardoor levensnoodzakelijk goederen goedkoper aangeschaft konden worden. Bijvoorbeeld : “Ons Brood” in Brugge, was een coöperatieve bakkerij, die de bevolking voorzag van goedkoop brood. Coöperaties ontstonden

dus om tegemoet te komen aan basale noden van de bevolking en hebben een belangrijke rol gespeeld in de ontvoogding van de gewone man. Coöperaties droegen dan ook namen als “eigen hulp” en “Ons eigen brood”(Izegem).

Na de eerste wereldoorlog zette zich een langzaam verval in van de coöperaties : coöperatieve winkels konden niet meer concurreren met de schaalvoordelen van grote winkelketens. Ook braken er betere financiële tijden aan, waardoor het motief van armoedebestrijding wegviel. Toch werden er in die tijd nog veel landbouwcoöperatieven opgericht en daarmee samenhangend coöperaties in het spaar- en bankwezen, zoals BACOB en CERA.

De laatste jaren zijn coöperatieven herontdekt en aan een heropleving begonnen. We leven dan ook in een doorgedreven kapitalistisch economisch systeem dat steeds vaker tekort schiet om ook aan essentiële maatschappelijke, waaronder ook ecologische, noden te voorzien. Coöperaties komen hier vaak wel aan tegemoet, want bij coöperatieve vennootschappen staat veeleer de mens en de gemeenschap centraal.

Cartoon www.coöperatievlaanderen.be

Op dit ogenblik zijn er in België zo'n 40.000 coöperatieve vennootschappen, die zich situeren in allerlei economische sectoren. Maar het valt op dat er veel zijn, die te maken hebben met duurzame productie en consumptie.

Een aantal voorbeelden van coöperaties in het werkveld natuur en milieu zijn :

Ecopower : de moeder van de hedendaagse coöperatie. Ecopower, met in haar kielzog het West-Vlaamse Beauvent, is producent en leverancier van 100% groene stroom. Zij beperken zich momenteel tot 30000-tal aandeelhouders.

Limburg Wind is eveneens een groene stroom coöperatieve, die gaat voor de verwezenlijking van windenergie in Limburg met windproducent Aspiravi als partner. Momenteel wegens groot succes geplafonneerd op 4000 aandeelhouders.

Het **Limburgs klimaatfonds** is een coöperatieve van bedrijven, ondernemingen en vzw's, die willen werken maken van klimaat.

Buitengoed cvba is een Oostendse coöperatieve met duurzame en sociale doelstellingen zoals het beheren van natuurgebied, begrazing en aanplant van een bos. Ook Natuurpunt is aandeelhouder bij deze coöperatieve vennootschap.

DuwoLim, eveneens een Limburgse coöperatieve die wil werk maken van het beperken van energieverbruik bij particulieren. Zij besteden speciale aandacht aan kansarmoede.

Energie voor meer natuur, is ook een coöperatieve rond zonne-energie, waarin o.a. enkele Natuurpunt afdelingen participeren. Hoewel de coöperatieve het er wellicht zonder kleerscheuren zal vanaf brengen, is deze cvba een voorbeeld van hoe belangrijk solvabele partners zijn, ook voor een coöperatieve.

Op dit ogenblik werken **Hefboom vzw** en andere partners uit het middenveld aan de oprichting van een coöperatieve bank. Maar dit is niet evident, o.a. de voorwaarde om eerst 100.000 klanten te moeten hebben om een erkenning te krijgen, is zeer zwaar.

Verder zijn andere coöperatieven in het duurzame werkveld o.a. **De Natuurfrituur**, **Tintelij** (natuurverven), **Hinkelspel** (productie van biologische kaas), **De Wassende Maan** (biodynamische landbouw).

Tintelij, coöperatieve voor natuurverf en schilderwerken te Gent

Coöperatief ondernemen is een aanvullende vorm van gewoon ondernemen.

Een coöperatie is een vorm van zelforganisatie van producenten of gebruikers of beide. Ze wordt dus op een vrijwillige manier opgericht om tegemoet te komen aan het vervullen van gemeenschappelijke noden en verwachtingen. Via een coöperatie is het gemakkelijker deze noden te lenigen dan voor elk individu apart, vooral op het gebied van investeringen.

Wel is het belangrijk om in het achterhoofd te houden dat een coöperatie wel degelijk een handelsvennootschap is, die in de markt en dus ook marktgericht werkt. Men kan dus ook verlies lijden door aan te sluiten bij een coöperatieve. Een goed doordacht ondernemingsplan is dan ook een vereiste. Belangrijk om te weten is ook dat er 2 vormen van coöperatieve vennootschappen zijn : deze met beperkte aansprakelijkheid, de cvba, zijn streng gereguleerd. De cvoa, de coöperatieve vennootschap met onbeperkt aansprakelijkheid is risicovoller, omdat men met beperkte inbreng onbeperkte aansprakelijkheid kan hebben.

Erkende en niet- erkende coöperaties

Er zijn door de nationale raad van coöperatie erkende coöperaties en niet erkende. De criteria voor erkenning zijn redelijk streng, namelijk : vrijwillige toetreding van de aandeelhouder, gelijk stemrecht op de Algemene Vergadering of beperking van het stemrecht tot max. 10 % voor aandeelhouders met veel aandelen, aanstelling van bestuurders door de algemene vergadering en een beperking van het dividend tot maximaal 6% .

Gezamenlijke eigendom & democratische controle

Een coöperatie is gezamenlijk eigendom van de leden en deze oefenen er een democratische controle op uit. Een coöperatie is er voor de leden. Zij bepalen de koers. De Algemene Vergadering en Raad van Bestuur bestaan uit leden, eventueel aangevuld met experts. Elk lid heeft 1 stem. Het is in een coöperatie heel belangrijk dat er duidelijke, tijdige en transparante informatie wordt verstrekt aan de leden. Een coöperatie kan autonoom en onafhankelijk fungeren .

Coöperatief ondernemen heeft dus ook voor duurzaam ondernemen heel wat troeven, zoals :

- Schaalvoordelen : door een groepsaankoop kan, bv. groene stroom, energiezuinige huishoudapparatuur, ...door de grotere hoeveelheid een interessante prijs bedongen worden.
- Draagvlak in de gemeenschap : coöperatieve vennootschappen hebben meer draagvlak in de gemeenschap omdat ze meer maatschappij dan kapitaalgericht zijn. Ze vormen een tegengewicht voor grootbanken, multinationals en energiereuzen.

Coöperaties dragen dus ook een zekere kritiek op plat kapitalisme in zich.

- Meer zelfbeheer dan een overheidsinstelling. Ze zijn dus minder politiek gedreven en passen binnen democratische en participatieve doelstellingen.
- Lagere kosten. Voordelen van een erkenning zijn beperkte vrijstelling van onroerende voorheffing op dividend, vrijstelling prospectusplicht bij uitgifte van aandelen en het sociaal statuut van bestuurders. Administratie bv. kan gedeeld worden, wat ook een financieel voordeel oplevert.
- Lokale verankering bv. omwonenden participeren in de plaatselijke kaasmakerij. Goederen delen en lokale economie, zijn waarden, die ook passen bij een duurzame ideaal.
- Soms zijn er ook financiële voordelen voor de aandeelhouders van coöperatief kapitaal. In deze vreemde tijden geven aandelen in een coöperatieve soms zelfs meer dividend dan bij de bank. Een lagere tot zero return on investment worden soms aanvaard door coöperaties, die een groot gebruikersbelang hebben of die een hoge gemeenschapswaarde hebben. Soms wordt ook een hogere return on investment verwacht, maar dit is dan bij cvba die ook en hogere opbrengst in de markt opleveren.

Een vzw mag niet in hoofdzaak handels- en nijverheidszaken drijven. Sommige vzw's gaan daar nu wel redelijk ver in, maar dit zal wellicht niet blijven duren. Vandaar dat interessant kan zijn voor sommige vzw's dat ze een deel van hun activiteiten afsplitsen in een cvba. Het cruciaal verschil met een vzw is dat een vzw geen winst mag uitkeren en een cvba dus wel. Een vzw heeft ook geen aandelen en ingebrachte middelen kunnen dus ook niet teruggevorderd worden.

Meer lezen en bekijken over coöperatieven :

www.cooperatiefvlaanderen.be
www.cooperatiefondernemen.be
www.ecopower.be ; www.beauvent.be
www.buitengoed.be ; www.hefboom.be

“Het mondiale uitzendkantoor. Waardig werk in tijden van globalisering en crisis” van Dirk Barrez en John Vandaele o.a. over zelfbeheer en coöperatie en de beweging van gerecupereerde fabrieken door arbeiders in het door crisis getroffen Argentinië. De beweging breidt uit naar andere landen waar er economische en sociale crisis heerst.

“The Take” documentaire van Naomi Klein en Avi Levi. Over de bezetting van een fabriek door de werknemers in Argentinië tijdens de crisis van 2004 en hoe zich organiseren om de fabriek in eigen beheer te nemen. Te bekijken o.a. via www.veoh.com of www.youtube.com

“Het wonder van Baskenland” Tegenlicht- documentaire van de VPRO over het coöperatieve Spaanse dorpje Mondragon. www.tegenlicht.vpro.nl